

List okólny 20

**EWANGELICZNA WSPÓLNOTA BRATERSKA
W ZMIENIAJĄCYM SIĘ ŚWIECIE**

(Prot. N. 00158/02)

„Czynić Kościół domem i szkołą komunii” (Novo Millennio Ineunte n. 43)

Do wszystkich Braci Zakonu

*Najdrożsi bracia,
Niech Pan was obdarzy pokojem!*

Ewangeliczne życie we wspólnocie – zasadnicza treść Listu okólnego n. 11 (2 lutego 1997 – Prot. N. 00085/97) – było myślą przewodnią w animowaniu Zakonem w ubiegłym sześcioleciu. Obecny List koncentruje się na trzech specyficznych argumentach: a) tożsamość i struktura braterska naszego Zakonu, które spotkały się z szerokim poparciem na Kapitule generalnej 2000, b) List Apostolski papieża Jana Pawła II, *Novo Millennio Ineunte*, będący dodatkową inspiracją do pogłębiania naszego zrozumienia podstawowej naszej tożsamości, oraz c) wyrażone na ostatniej Kapitule generalnej pragnienie, aby zdefiniować nasze franciszkańskie życie w braterstwie jako ewangeliczną odpowiedź i zaczyn ewangelizacyjny w zmieniającym się świecie.

Powyższe trzy elementy, jak również liczne podejmowane dzisiaj inicjatywy w animowaniu Zakonem, stanowią treść obecnego Listu.

WSTĘP

- 1.1 Przed Soborem Watykańskim II Kościół określał siebie jako **doskonałą społeczność, założoną po to, aby doprowadzać dusze do Boga** (por. np. Encyklikę Piusa XI, *Mortalium Animos*, 6 stycznia 1928: „Nasz Pan Jezus Chrystus założył swój Kościół jako doskonałą społeczność, ‘która powinna kontynuować’ dzieło zbawienia rodzaju ludzkiego”). W takim teologicznym ujęciu i zgodnie z ówczesnym prawem, Zakon kapucyński był widziany jako instytut klerycki oddany przede wszystkim zbawieniu dusz, ponieważ to właśnie przez różnorodne posługi duchowne Zakon wypełniał swój kościelny mandat.

Teologia Soboru Watykańskiego II i nauczanie Pawła VI dały początek nowej eklezjologii. Kościół określa siebie teraz przede wszystkim jako **tajemnicę jedności**, „lud zgromadzony przez jedność Ojca, Syna i Ducha Świętego” (*Lumen Gentium* 4).

Ta zmiana perspektywy została następnie rozwinięta i pogłębiona w pismach papieża Jana Pawła II, zwłaszcza w *Novo Millennio Ineunte*, a także w ostatnich dokumentach synodalnych.

- 1.2 Ta nowa eklezjologia wywarła wielki wpływ na życie zakonne. Opublikowany w 1994 roku przez Kongregację Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego [CIVCSVA] dokument zatytułowany *Życie braterskie we Wspólnocie* [*Congregavit nos in unum Christi amor*], podkreśla:

To właśnie rozwój eklezjologii odbił się bardziej, niż cokolwiek innego, na rozwoju rozumienia wspólnoty zakonnej. Sobór Watykański II stwierdził, że życie zakonne należy 'w ścisły sposób' do życia i świętości Kościoła, i umieszcza je właśnie w centrum tajemnicy komunii i świętości (n. 2).

Wydana w 1996 roku Adhortacja apostolska *Vita Consecrata* podkreśla:

Życie braterskie ma odzwierciedlać głębię i bogactwo tej tajemnicy (Kościoła-Komunii), tworząc ludzką przestrzeń zamieszkałą przez Trójkę Przenajświętszą, która w ten sposób rozlewa w historii dary komunii, właściwe dla trzech Boskich Osób (n. 41).

- 1.3 Refleksja nad naszymi franciszkańskimi i kapucyńskimi korzeniami, podjęta z tej nowej perspektywy, dała początek głębokim przemianom w rozumieniu naszej misji w świecie. Ewangeliczna wspólnota braterska stanowi franciszkańskie wcielenie teologii komunii.
- 1.4 Nie można już mówić, że główne zadanie Zakonu polega na sprawowaniu różnych posług ministerialnych. W ślad za Konstytucjami stwierdza się raczej, że:

Kiedy święty Franciszek usłyszał słowa o rozestaniu uczniów, założył wspólnotę braterską Zakonu Braci Mniejszych, która przez wspólnotowość życia miała dawać świadectwo o kólestwie Bożym, oraz słowem i przykładem głosić pokutę i pokój (Konst. 3,1).

WSPÓLNOTA EWANGELICZNA W ŚWIETLE *NOVO MILLENNIO INEUNTE*

- 2.1 Papież Jan Paweł II ukazał nam wspaniałą wizję, dzięki której możemy lepiej docenić wspólnotę braterską. W wystosowanym do naszego Zakonu liście z 18 września 1996 (por. *AOFMCap* 112 [1996] 565), papież opisuje wspólnotę lokalną jako „serdeczny i przystępny punkt odniesienia dla ubogich i tych wszystkich, którzy szczerze poszukują Boga”. W *Novo Millennio Ineunte* stwierdza:

Czynić Kościół domem i szkołą komunii: oto wielkie wyzwanie, jakie czeka nas w rozpoczynającym się tysiącleciu, jeśli chcemy pozostać wierni Bożemu zamysłowi, a jednocześnie odpowiedzieć na najgłębsze oczekiwania świata (n. 43).

Poprzez te słowa papież kreśli przed nami inny obraz, według którego mamy kształtować nasze wspólnoty; mają się stać *domem i szkołą komunii*.

Twarz Jego zajaśniała jak słońce (Mt 17,2)

- 2.2 Nasze wspólnoty będą naprawdę *domem i szkołą komunii*, „wymownym znakiem kościelnej komunii” (*Vita Consecrata* n. 42), jeżeli staną się autentycznymi „szkołami” świętości. Nie wystarczy zrestrukturyzować Prowincje lub wzmocnić wspólnoty domowe, liczebnie czy ze względu na braterskie relacje. Jedyne świętość Boga może oczyścić nasze relacje i sprawić, że wspólnoty będą mogły „odzwierciedlać światłość Chrystusa... (i) sprawiać, aby blask Jego oblicza zajaśniał” (*Novo Millennio Ineunte* n. 16).

Ogień jest symbolem świętości Boga. Kiedy Mojżesz zbliżył się do gorejącego krzewu, Pan przemówił do niego: *Nie zbliżaj się tu! Zdejm sandały z nóg, gdyż miejsce, na którym stoisz, jest ziemią świętą (Wj 3,5)*. Ogień symbolizuje oczyszczającą miłość Boga: płonący węgiel z ołtarza Bożego oczyszcza wargi proroka Izajasza (por. *Iz 6*). Ogień słowa Bożego oczyszcza naród Izraelski: *Następnie powstał Eliasz, prorok jak ogień, a słowo jego płonęło jak pochodnia (Syr 48,1)*. Odnosząc się do symboliki ognia i do postaci proroka Eliasza, św. Bonawentura opisał świętość Franciszka oraz wpływ, jaki on wywarł na otaczający go świat:

Jak tęcza, która błyszczy pośród jasnych chmur, niosąc w sobie znak przymierza z Panem, głosił ludziom Ewangelię pokoju i zbawienia... wypełniony był także duchem prorockim... w duchu mocy Eliasza... osiągnął najwyższe szczyty świętości... aż stał się przykładem doskonałości dla naśladowców Chrystusa (Życiorys większy. Prolog; FF 1021).

Jak krzew gorejący przyciągał Mojżesza, tak nasze wspólnoty powinny pociągać ludzi do komunii. Nie będzie to możliwe, dopóki sami jako pierwsi nie staniemy się tymi, którzy „kontemplują oblicze Chrystusa” (*Novo Millennio Ineunte* n. 16). *Vita Consecrata* stwierdza, że osoby konsekrowane „powołane do kontemplacji ‘przemienionego’ oblicza Chrystusa i dawania o nim świadectwa, są też powołane do przemienionego życia” (n. 35).

To jest mój Syn umiłowany, Jego słuchajcie (Mt 17,5)

- 2.3 Komentując sceny objawiania się zmartwychwstałego Chrystusa uczniom, Jan Paweł II stwierdza: „W rzeczywistości jednak, choć można było oglądać ciało Jezusa i dotykać go, *jedynie wiara zdolna była przeniknąć do końca tajemnicę tego oblicza*” (*Novo Millennio Ineunte* n. 19). Wynika stąd, że „do Jezusa nie można dotrzeć inaczej jak tylko przez wiarę” (*Novo Millennio Ineunte* n. 19). Zakon, który rozumie siebie jako *wspólnotę ewangelicznego świadectwa*, powinien się zakorzenić w bardzo konkretnej wierze w osobę i tajemnicę Chrystusa:

Duchowość komunii [czytaj „wspólnoty”] to przede wszystkim spojrzenie utkwione w tajemnicy Trójcy Świętej, która zamieszkuje w nas i której blask należy dostrzegać także w obliczach braci żyjących wokół nas (Novo Millennio Ineunte n. 43).

Franciszek w swoim *Testamencie* ze wzruszeniem i wewnętrznym zaangażowaniem kontempluje oblicze Chrystusa. Ta kontemplacja rozpoczęła się u stóp Ukrzyżowanego z San Damiano, stała się autentyczna u stóp trędowatego, a otrzymała swą pieczęć w doświadczeniu na górze *La Verna*. Kiedy wspomnimy słowa papieża mówiące, że „do Jezusa nie można dotrzeć inaczej jak tylko przez wiarę”, jasne staje się dla nas na podstawie *Testamentu*, że kontemplacja Franciszka była konsekwencją określonego **aktu wiary**, który otworzył go na przyjęcie darów Boga: „Pan dał mi... Pan sam wprowadził mnie między nich... Pan dał mi w kościołach taką wiarę... Na tym świecie nie widzę niczego wzrokiem cielesnym z Najwyższego Syna Bożego, tylko Jego Najświętsze Ciało i Najświętszą Krew... Gdy Pan zlecił mi troskę o braci...”. Jeżeli faktycznie chcemy uczynić z naszych wspólnot **szkoły komunii**, winniśmy się zdobyć na determinację i konkretność wiary Franciszka.

Panie, dobrze, że tu jesteśmy (Mt 17,4)

- 2.4 Wiara jest darem Boga: „do pełnej kontemplacji oblicza Pańskiego nie możemy dojść o własnych siłach, ale jedynie poddając się prowadzeniu łaski” (*Novo Millennio Ineunte* n. 20). Dwa ostatnie Listy okólne szeroko omawiały temat modlitwy braci. „Modlitwa myślna – *duchowa mistrzyni braci* (*Konst.* 52,6) – była zawsze istotnym wymiarem naszej wierności zarówno powołaniu jak i naszej posłudze ludowi Bożemu” (*List okólny* 18, n. 4,2). Jeżeli naprawdę jesteśmy przekonani, że nasz świat może doświadczyć komunii tylko dzięki potędze Boga (*który*)... *ożywia umarłych i to, co nie istnieje, powołuje do życia* (*Rz* 4,17), wtedy rzeczywiście odkrywamy wagę modlitwy w naszych wspólnotach. Taka modlitwa nadaje wartość pracy, którą podejmujemy w świecie, czyniąc z niej typowy wyraz naszej wiary (por. *List okólny* 19, n. 6,1). Powyższe elementy zostały tak oto streszczone przez Papieża Jana Pawła II:

Uczyć się tej trynitarnej logiki chrześcijańskiej modlitwy, przeżywać ją w pełni przede wszystkim w liturgii, bo ona jest szczytem i źródłem życia Kościoła, ale także w doświadczeniu osobistym - oto jest sekret naprawdę żywego chrześcijaństwa (*Novo Millennio Ineunte* n. 32).

oraz,

Wezwanie do świętości zostaje przyjęte i może być rozwijane jedynie w milczeniu i adoracji przed obliczem nieskończonej transcendencji Boga (*Vita Consecrata* n. 38).

Mając na względzie prymat naszego powołania do świętości, pragniemy uznać pozytywną wartość i znaczenie misji tych braci, którzy „z powodu wieku lub złego stanu zdrowia muszą zrezygnować z konkretnej działalności” (*Vita Consecrata* n. 44), nadal jednak przeżywają swoje powołanie oddając się modlitwie i cierpliwie przyjmując Bożą wolę, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu królestwa Bożego.

Wszyscy rozpoznajemy wielką mądrość w słowach Pawła VI:

Wierność modlitwie lub też jej opuszczenie stanowią paradygmat żywotności lub dekadencji życia zakonnego (Evangelica Testificatio n. 42).

EWANGELICZNA WSPÓLNOTA BRATERSKA W ZMIENIAJĄCYM SIĘ ŚWIECIE

- 3 „Życie braci mniejszych polega na zachowywaniu świętej Ewangelii Pana naszego Jezusa Chrystusa” (*Reguła zatwierdzona* I,1). Jako świadkowie Ewangelii, nasze wspólnoty powołane są do bycia środowiskiem pokoju i sprawiedliwości, są wezwane do niesienia radosnej nowiny ubogim (por. *Konst.* 144,1). Jesteśmy posłuszni Duchowi Świętemu, kiedy wszystkim ludziom głosimy „Ewangelię słowem i czynem” (*Konst.* 144,4).

Podczas gdy usilnie zaprasza się nas, abyśmy aktywnie przyczynili się do Nowej Ewangelizacji, warto przypomnieć słowa Adhortacji *Vita Consecrata*:

Szczególny wkład osób konsekrowanych w ewangelizację polega przede wszystkim na świadectwie życia całkowicie oddanego Bogu i braciom na wzór Zbawiciela, który z miłości do człowieka stał się sługą. W dziele zbawienia źródłem wszystkiego jest bowiem Boska agape (n. 76).

Ta nasza misja prorocka zwrócona jest do świata etnicznie zróżnicowanego, charakteryzującego się ekonomią globalną, zdominowanego przez pragnienie władzy i autorealizacji.

Wspólnota braterska w świecie wielonarodowościowym

- 4.1 Tożsamość etniczna stanowi jedną z pierwotnych sił, które kształtowały i nadal kształtują współczesny świat. Chęć narzucenia tożsamości etnicznej była jednym z ważniejszych powodów wojen dwudziestego wieku, które z kolei określiły kształt współczesnej Europy. Oblicze etniczne Europy i Ameryki nieustannie się zmienia dzięki milionom nowych imigrantów. Utożsamienie się z własną grupą etniczną, jako rozszerzenie rodzinnych relacji, stanowi dla osób pewne źródło bezpieczeństwa, lecz niestety jest także powodem kontrastów i podziałów. Spora część dążeń ożywiających różne fundamentalizmy ma swoje korzenie w walce o zachowanie tożsamości etnicznej. Zarówno z pozytywnego jak i z negatywnego punktu widzenia, tożsamość etniczna wyzwala ogromne energie w naszym świecie.
- 4.2 Wspólnota kapucyńska, obecna dzisiaj w 95 krajach i obejmująca wiele etnicznych wspólnot, jest w sposób szczególnie wezwana do tego, aby się stać *domem i szkołą komunii (Novo Millennio Ineunte* n. 43; por. *Vita Consecrata* n. 51). Socjologia i polityka, same z siebie, nigdy nie będą w stanie przekształcić relacji etnicznych. Ta przemiana domaga się interwencji Boga, który „wszystkim tym (...), którzy je (Słowo) przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi, tym, którzy wierzą w imię Jego – którzy **ani z krwi, ani z żądzy ciała, ani z woli męża, ale z Boga się narodzili**” (*J* 1,12-13).

Jedynie na tym fundamencie możliwe jest powołanie do życia prawdziwych wspólnot, które będą zdolne zaświadczyć o tym, że woda Chrztu jest silniejsza od krwi! Chrzt, a w szczególności jego realizacja poprzez więzy franciszkańskiego braterstwa, buduje

solidarność, jedność i wzajemną zależność, które są silniejsze i skuteczniejsze, niż jakiegokolwiek więzy etniczne. **Woda jest potężniejsza od krwi!** To przekonanie domaga się głębokiego nawrócenia. Nawrócenie, które wypływa z Chrztu i z profesji zakonnej, nawrócenie do franciszkańskiej wspólnoty braterskiej, musi się wyrazić w odnawianej nieustannie decyzji działania w sposób nowy i dawania konkretnej formy wizji przedstawionej w Regule:

Jeśli bowiem matka karmi i kocha syna swego cielesnego, o ileż troskliwiej powinien każdy kochać i karmić swego brata duchowego! (Reguła zatwierdzona VI,8).

Ewangeliczna wspólnota braterska w ekonomii globalnej

- 5.1 Powstała w wyniku rozwoju technologii nowa ekonomia wciąż przemienia relacje pomiędzy ludami i narodami. VI RPZ – *Życ ubóstwem we wspólnocie braterskiej* – skłania nas do czynienia z naszych wspólnot *domów i szkół komunii* w ramach tej nowej siły, która kształtuje współczesny świat. Najważniejszą intuicją VI RPZ jest stwierdzenie, że **przemienione przez Ewangelię relacje z ludami ziemi są głównym celem ewangelicznego ubóstwa – przemienione przez Ewangelię relacje z ziemskimi dobrami są tylko środkiem do osiągnięcia tego celu**. Zwieńczeniem VI RPZ jest konkluzja zawarta w *Propositio 6*:

Według Franciszka chciwość i skąpstwo zrywają relacje z Bogiem, a ambicja i konkurencja niszczą poczucie braterstwa pomiędzy osobami. Aby móc żyć w pełni ewangelicznym ideałem miłości i braterstwa, ze swymi pierwszymi towarzyszami przyjął on sposób życia, które implikowało wówczas dokonywanie odważnych wyborów ubóstwa.

Czas i przekształcenia ekonomiczne zmieniły wybory ekonomiczne dokonane przez Franciszka. „**Jesteśmy jednak nadal związani wiernością w odniesieniu do podstawowych intencji Franciszka**” (*Propositio 6*), czyli do **życia jako bracia mniejsi**, a w konsekwencji winniśmy odciąć się od świata chciwości, skąpstwa i konkurencji, które niszczą komunie na świecie. Pociąga to za sobą nowe, tak samo odważne, ekonomiczne wybory: „surowość życia i zaangażowanie w pracę; solidarność i wzajemna zależność; życie zakorzenione w doświadczeniu ludu, zwłaszcza ubogich; właściwe używanie i administrowanie dobrami i własnością; zaangażowanie na rzecz ‘uzasadnionego’ rozwoju” (*Propositio 6*).

- 5.2 Przeżywane z pełną świadomością i odwagą, te braterskie wybory ekonomiczne stworzą nową **braterską ekonomię**, która radykalnie różni się od **ekonomii globalnej** naszych czasów. Głównym celem **ekonomii globalnej** jest pomnożenie bogactwa. Podstawowym celem **ekonomii braterskiej** jest pomnożenie komunii pomiędzy ludźmi. Pośród środków, którymi posługuje się **ekonomia globalna**, znajdują się bezwzględna konkurencja oraz koncentracja bogactw i władzy w rękach nielicznych, wraz opanowaniem i kontrolą świata finansów, produkcji i handlu. Środkami do osiągnięcia **celu ekonomii braterskiej** są solidarność i wzajemna zależność, uczestnictwo i otoczenie opieką najsłabszych. Zasady **ekonomii braterskiej** gruntownie zmieniają naszą postawę

wobec ziemskich dóbr, pracy, ubogich, a także wobec administracji. To z kolei zmienia nasze wzajemne stosunki oraz stosunek do narodów świata. *Ekonomia braterska* nigdy nie zajmie miejsca *ekonomii globalnej* ani jej nie przewyżczy, lecz z naszego Zakonu uczyni *dom i szkołę komunii* w tym świecie nowej ekonomii.

5.3 Efekty VI RPZ wywierają coraz większy wpływ na Zakon. Najbardziej oczywistym znakiem jest wzrastające poczucie solidarności ekonomicznej pomiędzy okręgami Zakonu. Wiele Konferencji i okręgów zorganizowało zjazdy i dni refleksji na temat duchowej wizji i praktycznych zastosowań VI RPZ. Mimo to powstanie *ekonomii braterskiej* wymaga czegoś więcej:

- Powinniśmy dokładnie zbadać strukturę naszych zaangażowań, aby się upewnić, że różnice w ponoszeniu odpowiedzialności nie szkodzą równości między braćmi i nie prowadzą do powstawania przywilejów w indywidualnym używaniu samochodów, w możliwościach związanych ze spędzaniem wakacji, z podróżami, itd.
- Prowincje powinny utworzyć faktyczną solidarność pomiędzy wspólnotami lokalnymi. Winny promować braterskie zarządzanie, według którego członkowie wspólnot domowych znają decyzje ekonomiczne swych wspólnot i w nich uczestniczą. Potrzebna jest także przejrzystość w zarządzaniu poszczególnymi okręgami, oraz odpowiednie uczestnictwo braci w najważniejszych operacjach finansowych. Struktury odpowiedzialności powinny być jasne i przejrzyste.
- Wymagania ekonomii wspólnotowej nie ograniczają się do relacji braterskich wewnątrz Zakonu i na płaszczyźnie okręgów; odzwierciedlają się również na zewnątrz naszej wspólnoty. Dlatego też promień oddziaływania społecznego naszego Zakonu powinien być lepiej wyjaśniony. Dzieła społeczne mają na celu podniesienie poziomu życia poszczególnych osób i rodzin, które znajdują się w potrzebie. Powinny one też stworzyć solidarność i komunie między ludźmi, którzy z nich korzystają. Kiedy władza decyzyjna znajduje się w rękach pojedynczych braci, dzieła społeczne często stwarzają podziały pomiędzy tymi, do których adresowana jest pomoc. Zaangażowanie społeczne zbyt łatwo może stać się dla pojedynczych braci polem sprawowania władzy. Nieograniczona władza, nawet jeżeli jest skierowana na dobre cele, nieuchronnie prowadzi do dewiacji. VI RPZ winna przekształcić nasze społeczne dzieła.

Ewangeliczna wspólnota braterska w środowisku społecznym autorealizacji i władzy

6.1 Zasada samostanowienia, mająca swe korzenie w rewolucji francuskiej i amerykańskiej, w naszych czasach nadal wyzwala potężne energie. Zasada ta legła u podstaw wielu ruchów narodowo-wyzwoleńczych w okresie powojennym. Samostanowienie jest ściśle związane z walką o zachowanie tożsamości narodowej. Prawo do samostanowienia dało początek rewolucjom społecznym, które utożsamiają się z rokiem 1968 i ogarniają ruchy wyzwolenicze feministyczne i homoseksualne, a także liczne inne ruchy walczące o prawa człowieka. Samostanowienie wciąż nadaje formę naszemu światu i naszym wspólnotom, zarówno w sensie pozytywnym jak i negatywnym.

6.2 Tajemnica Wcielenia i tajemnica Krzyża zajmowały centralne miejsce w wizji wiary św. Franciszka. W tajemnicy Wcielenia Franciszek kontemplował pokorę Boga Ojca. Na Krzyżu obejmował to samo misterium miłości pokornej, która cała się ofiaruje. Pragnąc, aby jego życie oraz życie jego braci objawiało tę miłość, która cała daje siebie

świata, Franciszek wybrał drogę pokory i mniejszości: „*Chcę, aby to Braterstwo było nazywane Zakonem braci mniejszych*” (I Celano XV, 38).

6.3 Mniejszość otwiera przed naszym Zakonem możliwość stania się **domem i szkołą komunii** w sferze dążeń do samostanowienia i uzyskania władzy. Mniejszość dotyka wielu ważnych kwestii w Zakonie:

- W jaki sposób mniejszość wpływa na tożsamość braterskiej wspólnoty? Czy mniejszość nadaje kapłaństwu ministerialnemu wymiar specyficznie franciszkański?
- Jako wspólnota braterska powinniśmy weryfikować nasze relacje z władzami kościelnymi, zarówno na płaszczyźnie lokalnej jak i powszechnej. Jak Zakon przeżywa te relacje w słowach i czynach?
- Wolą Franciszka było, aby mniejszość stała się zasadą charakteryzującą wspólnotę franciszkańską jako taką. Przystąpiwszy próg nowego tysiąclecia, winniśmy krytycznie spojrzeć na dokonany w ubiegłym stuleciu rozwój naszej wspólnoty. Zakon zaczął przyjmować zobowiązania instytucjonalne w Kościele (wikariaty, parafie, itd.) i w społeczeństwie (szkoły, dzieła społeczne). Ten rozwój przyniósł немало błogosławieństwa dla naszego Zakonu i dla Kościoła, któremu mamy służyć. Mimo to jednak, fakt ten wzbudza też ważne pytania w odniesieniu do wartości mniejszości. Czyż nie powinniśmy się zapytać o to, ile zobowiązań instytucjonalnych w Kościele i w społeczeństwie może podjąć dana Prowincja, by nie narazić na niebezpieczeństwo podstawowej cechy franciszkańskiej, jaką jest mniejszość?
- Mniejszość nadaje posłuszeństwu specjalny franciszkański charakter.
- Potrzebna jest refleksja nad osobistymi charyzmatami w świetle autorealizacji i franciszkańskiej mniejszości. VI RPZ dostarczyła nam podstaw dla takiej refleksji, podkreślając „*łaskę pracy*” (por. *Reguła Zatwierdzona* V,1).
- Współpraca pomiędzy braćmi i wspólnotami powinna mieć fundament duchowy i teologiczny; nie może być przyjmowana tylko jako narzędzie socjologiczne. Dlatego też powinniśmy zastanowić się nad relacjami pomiędzy mniejszością i współpracą w wypełnianiu zobowiązań.
- Refleksja nad mniejszością jest właściwym miejscem do zastanowienia się nad naszymi relacjami z innymi chrześcijańskimi Kościołami i z innymi religiami świata. Czy mniejszość może stać się kluczową wartością w typowo franciszkańskim podejściu do ruchów fundamentalistycznych we współczesnym świecie?

ANIMACJA STRUKTURY I INICJATYWY

Struktury

- 7.1 Aby z naszego Zakonu, z jego Prowincji i wspólnot lokalnych uczynić *dom i szkołę komunii*, która stanie się dla świata źródłem komunii, potrzebne jest skoordynowane i konsekwentne dzieło animacji. Zakon posiada wiele struktur, które mogą się w tym okazać niezwykle pomocne.
- 7.2 W odpowiedzi na wyrażone niemal jednogłośnie pragnienie ostatniej Kapituły generalnej, został zreformowany **Urząd Generalny Formacji**. Czterech braci,

pochodzących z różnych regionów kulturalnych Zakonu, odda się wyłącznie realizacji celów postawionych przed tym Urzędem, którego siedzibą jest dom we Frascati. Klasztor został całkowicie przebudowany i odnowiony, aby służyć jako centrum formacji stałej dla Zakonu. Głównym punktem pierwszych inicjatyw Urzędu jest refleksja nad programami postonowicjatu w całym Zakonie. Podczas obecnego sześćdziesiątka przewiduje się zorganizowanie międzynarodowego zgromadzenia poświęconego temu okresowi formacji. Jednocześnie Urząd swymi możliwościami i zdolnościami będzie wspierał ożywianie naszego braterskiego i ewangelicznego charyzmatu.

- 7.3 Dyskusje ostatniej Kapituły zrodziły zalecenie nadania większego znaczenia **międzynarodowemu Urzędowi** do spraw **Sprawiedliwości, Pokoju i szacunku wobec stworzenia**. Urząd ten jest właśnie w tej chwili organizowany i mianowany został jego dyrektor. Kapituła generalna ze szczególnym zainteresowaniem przyjęła dokument cetusu afrykańskiego zatytułowany „Wołanie ubogich” (por. *AOFM*Cap 116 [2000] 831 nn.), gdzie zwraca się uwagę na trzy główne czynniki, które uciskają ubogich Afryki: przemoc, międzynarodowy dług oraz AIDS. Te rodzaje zła uciskają ubogich właściwie we wszystkich regionach świata.

Głównym powodem wielu aktów przemocy w świecie są napięcia i walki etniczne. W wielu regionach napięte stosunki społeczne zrodzone z różnic etnicznych dotknęły też naszego Zakonu.

Odrodzenie naszych starych Prowincji w Europie zachodniej wymagać będzie prawdopodobnie współpracy Prowincji i braci z Europy wschodniej, Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej. Z konieczności doprowadzi to do powstania wielonarodowościowych wspólnot, które staną się okazją do wzajemnego ubogacenia i integracji. Z tych powodów Definitorium generalne powierzyło Urzędowi do spraw Sprawiedliwości, Pokoju i szacunku wobec stworzenia zorganizowanie międzynarodowego zjazdu poświęconego relacjom etnicznym widzianym w świetle Ewangelii i franciszkańskich wartości. Zasugerowaliśmy, aby zjazd taki odbył się w Afryce. Wierzimy, że owo spotkanie pomoże Zakonowi w zrozumieniu i odpowiedzeniu na skutki różnic etnicznych wewnątrz naszych wspólnot i pomiędzy ludźmi, którym służymy.

- 7.4 Przez ponad dwadzieścia pięć lat **Franciszkański Instytut Duchowości** wspomagał Rodzinę franciszkańską w badaniach i studium nad naszym charyzmatem. Definitorium generalne pragnie rozpocząć dialog z Instytutem, Uniwersytetem „Antoniano” oraz z Ministrem generalnym i Definitorium Braci Mniejszych, aby otworzyć przez Instytutem możliwości polepszenia formacji wychowawców naszego Zakonu i by służyć jako centrum badań i refleksji nad sposobem życia i franciszkańskim charyzmatem w dzisiejszym świecie.
- 7.5 Na Kapitule generalnej 2000 osiągnięto jedność w kwestii restrukturyzacji naszego **międzynarodowego Kolegium** „Św. Wawrzyńca z Brindisi”. Prace rozpoczęły się w marcu 2002 roku. Analizuje się plany dotyczące utworzenia nowej struktury dla formacji stałej w naszym domu w Jerozolimie.

Konstytucje

8. Kapituła generalna 2000 zwróciła się z prośbą o utworzenie Komisji, która, zgodnie z tym, co przewiduje Kodeks Prawa Kanonicznego (por. kan. 587), przygotowałaby projekt prawa, w którym Konstytucje, wraz z podstawowymi noramami

zatwierdzonymi przez Stolicę Apostolską, byłyby oddzielone od pozostałych norm, zatwierdzonych przez Kapitułę generalną, zawartych w odrębnym kodeksie lub w „Ordynacjach”.

Grupa robocza, składająca się z ekspertów w Prawie Kanonicznym, już przygotowała szkic takiego rozróżnienia i oddzielenia norm mających pozostać w Konstytucjach od treści, która powinna znaleźć się w kodeksie drugorzędny. Propozycja grupy roboczej została przekazana innej, liczniejszej grupie braci z różnych regionów kulturalnych Zakonu. Bracia ci, specjaliści w różnych komplementarnych dziedzinach takich, jak teologia, nauki biblijne, duchowość, zostali poproszeni o wyrażenie opinii na temat efektów wymienionego podziału. Po otrzymaniu ich oceny Definitorium zadecyduje o dalszych krokach i procedurze, które zostaną podjęte w obliczu następnej Kapituły generalnej. Stojące przed nami zadanie jest delikatne i trudne; wymagać będzie wielkiej staranności i szerokiej konsultacji w łonie całego Zakonu.

Rada Plenarna

9. Szósta Rada Plenarna Zakonu stwierdziła:

Fundamentem i wzorcem naszego ubóstwa ewangelicznego jest Jezus, Słowo Boże, który ‘ogłosił samego siebie (kenosis), przyjmawszy postać służi..., stając się posłusznym aż do śmierci – i to śmierci krzyżowej (Flp 2,7) (VI RPZ, Propositio 1).

Tak ubóstwo jak i mniejszość opierają się na *kenosis*. Definitorium generalne, wierne zgodzie osiągniętej na Kapitule generalnej 2000, przekonane jest o tym, że dzieło VI RPZ zostanie doprowadzone do końca tylko wtedy, kiedy dokonamy bardziej harmonijnej refleksji na temat mniejszości. Z tego też powodu Definitorium generalne ma zamiar zwołać VII Radę Plenarą Zakonu, aby zastanowić się nad *mniejszością i wartością pielgrzymowania w świetle teologii komunii*. Rada Plenarna stanowi dla Zakonu odpowiednie miejsce dla dokonania refleksji nad tym, w jaki sposób kościelna teologia komunii mogłaby pozytywnie wpłynąć na nasze rozumienie mniejszości. Pozwoli nam również postawić sobie pytanie o to, jak nasza franciszkańska tradycja mogłaby wzbogacić kościelną wizję komunii.

Inne inicjatywy

10.1 Definitorium generalne pragnie rozwinąć plan akcji dotyczący wspomnienia Prowincji Zakonu, które od dłuższego czasu przeżywają kryzys wynikający z braku powołań. W tym celu Definitorium generalne opublikowało „Dokument refleksji” poświęcony współpracy personalnej pomiędzy okręgami (por. *AOFMCap* 117 [2001] 427-428) i gotowe jest do współpracy z każdą Prowincją Zakonu, która przeżywa wspomniany kryzys, oddając do dyspozycji wszystkie środki instytucjonalne, które okażą się konieczne w zachowaniu, umocnieniu i ożywieniu naszego charyzmatu. Definitorium generalne aprobuje też i popiera wszelkie inicjatywy zwrócone w kierunku ewentualnego zjednoczenia Prowincji już istniejących.

- 10.2 Idąc za propozycją wysuniętą na Kapitule 2000 (por. *Sprawozdanie Ministra generalnego na Kapitułę*, n. 18.4), w styczniu każdego roku odbędzie się spotkanie nowo wybranych Prowincjałów, Wiceprowincjałów i Przełożonych regularnych. Pierwsze takie spotkanie odbyło się w styczniu 2002. Taka coroczna inicjatywa będzie miała na celu wspomaganie nowo obranych Ministrów w ich ważnym zadaniu. Kapituła generalna stwarza pewną wspólną wizję dla Zakonu i coroczne spotkania pomogą nowym przełożonym w poznaniu tej wizji.
- 10.3 Niektóre Konferencje organizują specjalne spotkania, aby pomagać gwardianom w ich tak ważnej posłudze animacji. Definitorium generalne zwróci się do Urzędu Generalnego Formacji z prośbą o wspieranie tych wysiłków, zbierając napływające z Konferencji informacje dotyczące tych spotkań, sporządzając listę osób wyspecjalizowanych („resource persons”) i, jeśli będzie takie zapotrzebowanie, organizując także analogiczne spotkania dla Konferencji, które nie są w stanie same ich przeprowadzić.
- 10.4 Prowincja jest siatką wspólnot, z których każda powinna „odzwierciedlać światłość Chrystusa... (i) sprawiać, aby blask Jego oblicza zajaśniał” (*Novo Millennio Ineunte* n. 16). nasza animacja powinna koniecznie się skoncentrować na wierze braci, na ich osobistej modlitwie i modlitwie liturgicznej każdej wspólnoty. Konstytucje otwierają drogę dla takiej animacji: „W celu ustawicznego odnawiania życia zakonnego, niech wszyscy bracia odprawiają doroczne rekolekcje, a także inne okresowe dni skupienia” (55,1). Sugerujemy, aby Ministrowie prowincjalni i Definitoryzy zastanowili się nad tym, w jaki sposób rekolekcje mogłyby dać nowy impuls życiu wiary naszych braci. Być może da się zorganizować grupy, które pomagałyby w organizowaniu rekolekcji na płaszczyźnie Konferencji. Podobnie, większa wierność w przeprowadzaniu dni skupienia we wspólnotach lokalnych lub w Prowincjach może przynieść odnowę modlitwy osobistej braci i modlitwy liturgicznej we wspólnotach.
- 10.5 *Wizytacja pasterska wyższych Przełożonych, przepisana przez Regułę i prawo powszechne, przyczynia się bardzo do ożywienia i do odnowy naszego życia oraz do zespolenia braci (Konst. 161,1).*

Wizytacje pasterskie Ministrów prowincjalnych mogą dać nowy impuls duchowości światowej wspólnoty braterskiej. Se swej strony, Definitorium generalne będzie się starało wypełnić wskazania Konstytucji:

Minister generalny, w czasie swego urzędowania niech odwiedzi wszystkich braci, osobiście lub przez innych, a zwłaszcza przez definitorów generalnych (161,2).

Definitoryzy generalni będą organizować wizytacje pasterskie w każdym, z powierzonych im regionów. Minister generalny, o ile to będzie możliwe, będzie uczestniczył w tych wizytacjach.

ZAKOŃCZENIE

- 11 „Chcemy ujrzeć Jezusa” (J 12,21) Duchowe echo tej prośby, skierowanej do apostoła Filipa przez kilku Greków, którzy przybyli do Jerozolimy z pielgrzymką paschalną, rozbrzmiewało w naszych uszach także w minionym Roku Jubileuszowym. Podobnie jak tamci pielgrzymi sprzed

dwóch tysięcy lat, także ludzie naszych czasów, choć może nie zawsze świadomie, proszą dzisiejszych chrześcijan, aby nie tylko mówili o Chrystusie, ale w pewnym sensie „pozwolili im Go zobaczyć” (Novo Millennio Ineunte n. 16).

Jeżeli będziemy potrafili uczynić z naszych wspólnot *domy i szkoły komunii* otwarte na dzielenie się i na solidarność, zdolne sprawić, aby zajaśniało oblicze Chrystusa, będziemy też w stanie dać wystarczającą odpowiedź na najgłębsze pragnienie ludzkiego serca.

Cały Kościół liczy bowiem bardzo na świadectwo wspólnot, które napędzają „wesele i Duch Święty” (Dz 13,52). Kościół chciałby ukazywać światu przykłady wspólnot, w których wzajemna troska pomaga przezwyciężyć samotność, więź braterska budzi we wszystkich poczucie współodpowiedzialności, a przebaczenie zabliznia rany, umacniając w każdym dążenie do komunii. We wspólnotach tego typu charyzmat kieruje wykorzystaniem energii, umacnia wierność i nadaje kierunek pracy apostołskiej wszystkim, zwracając ją ku wspólnej misji. Aby ukazać współczesnym ludziom swoje prawdziwe oblicze, Kościół pilnie potrzebuje takich wspólnot braterskich, które samym swoim istnieniem wnoszą wkład w nową ewangelizację, ponieważ w konkretny sposób ukazują owoce „nowego przykazania” (Vita Consecrata n. 45).

Drodzy bracia, powyższe rozważania rozwinąłem wraz z Definitorium generalnym. Z jego wsparciem i w jego imieniu powierzam teraz Wam owoc naszej wspólnej pracy, prosząc Was gorąco o uczynienie zeń przedmiotu uważnej refleksji, zarówno w wymiarze osobistym, jak i wspólnotowym na kapitułach domowych i prowincjalnych, na zgromadzeniach i na innych braterskich spotkaniach. Razem z Definitorium proszę Przełożonych wyższych i Gwardianów, aby starali się promować i wspierać tę refleksję u powierzonych im Braci, tak, by każda nasza Wspólnota, uczestnicząca w Tajemnicy Kościoła jako szczególny jej wyraz, mogła faktycznie stać się *szkołą i domem komunii*.

Niech światło Zmartwychwstałego przemienia Wasze życie i uczyni z Was świadków swojej miłości.

Z braterskim pozdrowieniem

Br. John Corriveau
Minister generalny OFMCap.

Br. Gandolf Wild
Sekretarz generalny OFMCap.

Rzym, 31 marca 2002, Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego